

KUR'AN-I KERİM ÖĞRETİMİ: TEMEL İLKELER YENİ YÖNTEM VE TEKNİKLER, NAZİF YILMAZ

Basic Principles of Teaching the Qur'an New Methods and Techniques, Nazif Yilmaz

Ünal KILIÇARSLAN

Yüksek Lisans Öğrencisi, Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Bölümü, Amasya, Türkiye ror.org/00sbx0y13
Graduate Student, Amasya University Institute of Social Sciences Department of Basic Islamic Sciences, Amasya, Turkey

✉ kilicarslanteoloji68@gmail.com <https://orcid.org/0000-0003-4044-5605>

i Makale Bilgisi / Article Information:

Makale Türü / Article Type: Kitap Tanıtımı / Book Review

Geliş Tarihi / Received: 18.05.2023

Kabul Tarihi / Accepted: 05.06.2023

Yayın Tarihi / Published: 15.06.2023

” Atıf / Cite as: Kılıçarslan, Ünal. “Kur'an-ı Kerim Öğretimi: Temel İlkeler Yeni Yöntem ve Teknikler, Nazif Yılmaz”. *Mütefekkir* 10/19 (2023), 293-299.
<https://doi.org/10.30523/mutefekkir.1312500>

© Telif / Copyright: Published by Aksaray Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi / Aksaray University Faculty of Islamic Sciences, 68100, Aksaray, Turkey. Tüm Hakları saklıdır / All rights reserved.

🔍 İntihal / Plagiarism: Bu çalışma hakem değerlendirmesinden geçmiş, bir intihal yazılımı ile taranmıştır. İntihal yapılmadığı tespit edilmiştir. This article has gone through a peer review process and scanned via a plagiarism software. No plagiarism has been detected.

KUR'AN-I KERİM ÖĞRETİMİ: TEMEL İLKELER YENİ YÖNTEM VE TEKNİKLER, NAZİF YILMAZ*

Kur'an-ı Kerim, nazil olduğu dönemden kıyamete kadar geçerli olması bakımından insanların uygulayageldikleri talim ve terbiye faaliyetlerinde önemli bir yeri bulunmaktadır. Özellikle Kur'an'a inanan mümin sıfatını haiz insanların, onu bütünüyle hayatlarının merkezine koymaları gerekmektedir. Şüphesiz ki bu gerekliliğin aşamalarından biri de Kur'an-ı Kerim öğretimindeki ilke, yöntem ve tekniklerin dikkatli ve isabetli biçimde analiz edilmesi ve uygulanmasıdır.

Nazif Yılmaz, *Kur'an-ı Kerim Öğretimi: Temel İlkeler Yeni Yöntem ve Teknikler* başlığıyla telif ettiği çalışmasında, giriş bölümünde çalışmanın amaç ve kapsamını ortaya koyarken Kur'an-ı Kerim öğretiminin din eğitiminin temeli ve başlangıcı olduğunu ifade etmiştir (s. 15). Aslında bu tez, çalışmanın meydana gelmesinin temel saiki olarak kabul edilebilir.

Çalışma, önsöz ve sonuç bölümleri haricinde giriş ve dört ana bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde Kur'an'ın temel nitelikleri, muhtevası ve Müslümanlar için önemi üzerinde durulmuştur. Birinci bölüme geçildiğinde ise çerçevenin Kur'an öğretiminde temel ilkeler, geleneksel ve yaygın metotlar merkezinde olduğu görülmektedir. Yılmaz, bu bölümde temel ilkeleri sırasıyla inceledikten sonra "Sevgi temelli öğretimi esas almak" ilkesine dair hususi bir başlık tertip etmiştir. Eğitimde sevginin yerinin ve öneminin tartışılmaz olduğu gerçeğinden hareketle yazar, Allah'ın ilâhî kelâmının henüz başında "er-Rahmân" ve "er-Rahîm" sıfatlarını zikretmesinin sırlarından birinin de insanlara sevginin ve merhametin tartışmasız önemini vurgulamak olduğunu ifade etmiştir (s. 45).

Yılmaz'a göre hayatı boyunca tüm insanların ve ümmetinin kederleriyle dertlenen ve insanları sevmeyi kendisine şiar edinen Hz. Peygamber, eğitim alanında da sevgi temelli yaklaşımı tavsiye ve telkin etmiştir. Lakin tarihin farklı dönemlerinde ve içinde bulunduğumuz çağda bu ilke tam olarak tatbik edilmediği için baskı-ceza temelli ilkeler benimsenmiş ve çocukluk çağından başlayarak sayısız yetişkin insanın dini değerlerden uzak kalmalarına sebebiyet verilmiştir. Bu bağlamda düşünüldüğünde sevgi temelli yaklaşıma olan ihtiyaç fazlasıyla ortaya çıkmaktadır (s. 45-47). Kur'an öğretimi

* Nazif Yılmaz, *Kur'an-ı Kerim Öğretimi: Temel İlkeler Yeni Yöntem ve Teknikler* (İstanbul: Dem Yayınları, 2022).

faaliyetinde bulunan öğretmenler ve görevliler, bu ilkeyi her daim dikkate almalı ve buna hassasiyetle riayet etmelidirler.

Çalışmanın ikinci bölümü, Kur'an-ı Kerim öğretiminde yeni yöntemler, teknikler ve materyal kullanımı konularından teşekkül etmektedir. Yazar, bu bölümde ilk alt başlığı Kur'an öğretiminin temelini oluşturan "Cüz" öğretimine ayırmıştır. Ona göre bu aşamada dikkat edilmesi gereken ilk husus öğrencilerin seviyelerine göre gruplar oluşturulmasıdır. Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinin 8. Maddesinin ikinci fıkrasında geçen "Yabancı dil, Kur'an-ı Kerim ve meslek derslerinde şube ve grup oluşturulurken okulların, programların ve derslerin özelliklerinin yanı sıra öğrenci seviyeleri de dikkate alınır." hükmüne istinaden Kur'an-ı Kerim derslerinde hazırlık veya 9. Sınıf öğrencileri seviye grupları dikkate alınarak şubelere yerleştirilebilir. Bu vesileyle daha önceden hazırlıklı gelmiş öğrenciler, hazır oldukları temel aşamayı zaman kaybı olmadan hızlıca geçip ileri aşamalara daha fazla zaman ayırabilir ve etkili öğrenme faaliyeti gerçekleştirebilirler. Aynı şekilde temelden başlayacak olan öğrenciler de kendi gruplarında verimli bir seviye eğitimi alabilir ve bu durum akran kaynaklı öğrenmeye de son derece büyük bir katkı verebilir (s. 63-64).

Yazar'a göre cüz öğretimi aşamasında belli başlı diğer yöntem ve tekniklerde mevcuttur. Örneğin; Harflerin isimleriyle öğretilmesi, harflerin telaffuzlarının öğretilmesi, doğrudan hareketlerle öğretim, ses temelli öğretim, akran-grup çalışması yoluyla öğretim vb. yöntem ve teknikler vasıtasıyla ilk aşama oldukça faydalı biçimde tatbik edilebilir. Ayrıca Ahmet Bayraktar tarafından öne sürülen tündengelem metoduna da özel bir yer açan Yılmaz, esasları incelemiş ve detaylarını ortaya koymuştur (s. 85).

İkinci aşamada Kur'an-ı Kerim öğretiminde yüzünden okuma sürecine etki eden yöntem ve teknikler üzerinde durulmuştur. Yılmaz'a göre yüzünden okumayı geliştirme aşamasında şu yöntemlerin uygulaması süreci başarıya ulaştırmada önemlidir:

1) Kolaydan Zora: Bu yönetime göre öğrenciler ilk olarak aşına oldukları sûrelerden yüzüne okuma faaliyetlerine başlamalıdır. Bu vesileyle öğrencilerde hedef ve özgüven becerileri de olumlu yönde gelişir (s. 89).

2) Oku-Okut-Ödevlendir: Bu tekniğe göre öğrenci, ilk âyeti birkaç defa dinlemeli ve okumalıdır. Bu vesileyle öğrenci hem doğru sesi kavrayacak hem de kelimeleri çabucak kavrayıp kolayca telaffuz edebilecektir.

3) Anında Geribildirim: Bu teknik doğrultusunda öğrencinin okuyuşunu icra ederken yaptıkları yanlışlar alışkanlık haline gelmeden düzeltilmelidir. Böylelikle hatalı öğrenmenin kalıcı olmasına fırsat verilmemiş olacaktır (s. 92).

4) Seviye Grupları: Yüzünden okuma aşamasında öğrencilerin başarı düzeylerini arttıran tekniklerden biri olan seviye grupları oluşumu,

öğrencilerin buldukları seviyelere göre tasnif edilmesi esasına dayanmaktadır. Böylelikle hem akran etkilemişi artacak hem de öğrencinin içinde bulunduğu düzeyi daha iyi anlaması sağlanacaktır (s. 93).

5) Yazdırma: Bu teknikle öğrencilerden okudukları bölümlerin bir kısmı yazmaları istenir. Böylelikle kelimelerin kavranması ve zihinlerde pekişmesi sağlanabilir (s. 93).

Yılmaz, yüzüne okuma aşamasından sonra tecvit öğretimi üzerinde yoğunlaşmıştır. Ona göre bu aşamada olmazsa olmaz yöntem, harf talimidir. Daha açık ifade etmek gerekirse öğrenci, tecvit kaidelerini öğrenmeden önce Kur'an harflerini doğru ve eksiksiz biçimde telaffuz edebilmelidir (s. 123).

Burada hemen belirtmek gerekirse Yılmaz, bu teziyle günümüzde Kur'an öğretim faaliyetlerinde göz ardı edilen mühim bir hususa vurgu yapmıştır. Zira birçok alanda tecvit öğretiminde teorik anlatımlar ve pratik uygulamalar yapılmasına rağmen öğrencilerde bulunan telaffuz noksanlığı dikkate alınmadığı için başarı sağlanamamaktadır. Örneğin, İmam Hatip Lisesi 10. Sınıf Kur'an dersinde "İhfa" konusunu işleyen öğretmen, kuralı meydana getiren teorik bilgileri aktarmakta ve pratiğini yapmaktadır. Fakat öğrencilerden herhangi birinden ihfa harflerini telaffuz etmesini talep ettiğinde ciddi noksanlıklar yaşanmaktadır. İşte bu örnekten hareketle Yılmaz'ın harf talimini tecvit öğretiminin olmazsa olmazı şeklinde kabul etmesi son derece tabii bir gerçekliktir.

Yılmaz'a göre tecvit öğretiminde kullanılması gereken bazı yöntem ve teknikler de mevcuttur. Bunlardan biri olan teorik ve pratikte dengeyi gözetme yöntemi bağlamında öğrencilere teorik bilgiler aktarılırken gereksiz detaylara düşülmemesi, aşırılığa gidilmemesi ve öğrencilerde anti-patik bir tutum oluşturulmaması gerekmektedir. Aynı şekilde pratik boyutunda öğretmen, öğrenciyi asla yalnız bırakmamalı ve sürecin her anında öğrencinin yanında olmalıdır (s. 116-117).

Çalışmanın ikinci bölümünün son alt başlığı Kur'an öğretiminde ölçme ve değerlendirme süreçlerine ayrılmıştır. Yılmaz'a göre öğrenim sürecinin son halkasını meydana getiren ölçme değerlendirme aşamasında son derece hassas davranılmalıdır. Bunun için belli başlı ilke, yöntem ve tekniklere riayet edilmelidir.

Ölçme değerlendirme aşamasında ilk olarak ortak kriterlerle eylem birlikteliği bulunmalıdır. Yani okullarda zümreler tarafından sene başında tespit edilen kriterler, tüm öğretmenler tarafından müşterek ve eksiksiz biçimde uygulanmalıdır (s. 159).

Bu aşamada uygulanması gereken diğer bir ölçme değerlendirme yöntemi ise e-portfolyodur. Bu yöntem sayesinde öğrenciler, başarılı veya başarısız oldukları alanları izleme ve değerlendirme imkânına sahip olmaktadır (s. 161).

Yılmaz'a göre ölçme değerlendirme aşamasının olmazsa olmaz ilkelerinden biri de öğrenciler arası mukayeseden kaçınmaktır. Yani öğretmen, öğrenciler arasında asla mukayese yapmamalıdır. Her bir öğrenci aslında kendisinin rakibi gibi değerlendirilmeli ve mukayesesi bu şekilde yapılmalıdır (s. 165).

Çalışmanın üçüncü bölümü ise Kur'an öğretiminde nitelik ve verimlilik konusuna ayrılmıştır. Yılmaz, bu bölümde ilk olarak Kur'an öğretimi sürecinin paydaşları üzerine durmuştur. Ona göre bu paydaşlardan biri olan yöneticiler/okul müdürleri, her şeyden önce Kur'an öğretiminin önemini iyice kavramalı ve gerekli tüm önlemleri almalıdır. Bu bağlamda gerekli fiziki ve teknik imkânları tedarik veya inşa etmelidir (s. 193-194). Diğer bir paydaş olan öğretmen ise sınıf yönetimine dair mesleki becerilerini geliştirmelidir. Çünkü tüm faaliyetlerin gerçekleşmesinin yolu etkili ve faydalı bir sınıf yönetiminden geçmektedir (s. 195). İlâhî kelâmın öğreticisi olduğunu hiçbir zaman unutmamalıdır. Öğrencilerinin kapasitelerini dikkate almalı, öğrencilerin Kur'an'dan soğumalarına sebep olacak fiillerde bulunmamalıdır. Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinin 86. Maddesinin altıncı fıkrasında geçen şu hükmü her daim göz önünde bulundurmalıdır:

“Anadolu imam-hatip lisesi meslek dersleri öğretmenleri gerek ders saatleri içerisinde gerekse ders saatleri dışında olmak üzere öğrencilerin mesleki becerilerinin geliştirilmesi için çevreyle ilişki kurmalarına rehberlik ederek mesleki uygulamalarının verimli olması yönünde çalışmalar yapar ve faaliyetlere katılır. Yapılan çalışma ve faaliyetlerin raporunu hazırlar. Hazırlanan raporlar il milli eğitim müdürlüğünce birleştirilerek ders yılı sonunda ilgili Genel Müdürlüğe gönderilir.” (s. 200).

Sürecin diğer paydaşlarından olan öğrenciler, her şeyden önce vazife bilincinin farkında olmalı ve ilâhî kelâmı sevmelidirler. Kur'an öğrenimi sürecinin büyük fedakârlık ve sabır gerektirdiğini bilerek hedefine odaklanmalıdırlar. Öğretmenleriyle birlikte sürecin tüm aşamalarında aktif olmalıdırlar (s. 200-201).

Yılmaz'a göre sürecin bir diğer paydaşı da velidir. Kur'an öğrenimi sürecinin kalitesini ve başarısını arttırmak için anne ve babalar, öğrencilerin ev ortamında ve sosyal çevrede de aktif olmalarını sağlamalıdırlar (s. 203).

Yılmaz, sonuç bölümünü ise ağırlıklı olarak önerilere ayırmış, uygulayıcılara, araştırmacılara ve kurumlara maddeler halinde önerilerde bulunmuştur.

Uygulayıcılar için önerilerden bazıları şunlardır:

1) İlahiyat ve İslami İlimler Fakültelerinde Tefsir ve Din Eğitimi alanlarındaki akademisyenler, sürekli iletişim halinde olmalı ve niteliği arttırıcı strateji ve materyal gelişimi konusunda çalışmalar yapmalıdırlar.

2) İmam Hatip Liselerinde bulunan İHL Meslek dersleri zümresinin

içinde Kur'an-ı Kerim dersi alt zümresi oluşturulmalı ve bu konuda hususi toplantılar yapılmalıdır. Niteliği arttıran çalışmalar yapılmalı ve müşterek hareket edilmelidir.

3) İmam Hatip Liselerinde İHL Meslek dersleri öğretmenleri arasında güçlü ve nazik bir diyalog bulunmalıdır.

4) İHL Meslek dersleri öğretmenleri Kur'an-ı Kerim alanında sürekli kendilerini geliştirmeli, hizmet içi eğitimler başta olmak üzere birçok faaliyete iştirak etmelidirler (s. 308).

Araştırmacılar için önerilerden bazıları şunlardır:

1) Kur'an öğretiminde standart bir ölçme ve değerlendirme aracı geliştirme amacıyla alan araştırmaları ve literatür destekli çalışmalar yapılabilir.

2) Kur'an öğretiminde öğrenci motivasyonu ve öğretmen yeterlilikleri alanlarında alan araştırmaları yapılabilir.

3) Engelli öğrencilerin öğrenme güçlükleri, salgın hastalık ve afet süreçlerinde Kur'an öğretimi faaliyetlerine dair kapsamlı araştırmalar yapılabilir (s. 310-311).

Kurumlar için önerilerden bazıları şunlardır:

1) İlahiyat ve İslami İlimler Fakültelerinde müstakil olarak "Kur'an-ı Kerim Özel Öğretim Yöntemleri" adıyla bir ders olmalıdır. Bu ders en az bir dönem olmalıdır. Din Eğitimi ve Kıraat Anabilim dalları hocaları tarafından müşterek biçimde okutulmalıdır.

2) Sınıf yoğunlukları düşürülmelidir. Özellikle oldukça kalabalık sınıfların olduğu fakültelerde bunun yapılması önemlidir.

3) Millî Eğitim Bakanlığına bağlı kurumlarda müfredata uygun olarak "Kur'an-ı Kerim Dersi Öğretmen Kılavuz Kitabı" hazırlanmalıdır.

4) Seviye sınıfı uygulamaları dikkate alınmalıdır.

Çalışma hakkında genel bir değerlendirme yapıldığında yazarın din öğretiminde oldukça büyük bir önemi haiz olan Kur'an öğretimi üzerine telif ettiği bu eserinde akıcı bir üslup kullanmanın yanında geleneksel ve yeni yöntemler arasında bir köprü oluşturmak istediği anlaşılmaktadır. Yılmaz, uzun süre sahada çalışmanın getirdiği büyük bir tecrübe birikimiyle de problem tespit ve analizlerini yerinde gerçekleştirmiş ve etkileyici çözüm önerilerinde bulunmuştur.

Üç ana bölümden meydana gelen eser, Kur'an öğretiminde ilke, yöntem ve teknikleri araştırmanın yanında sürecin etkin paydaşları olan öğrenci, öğretmen, yönetici ve veli profillerinin sahip olmaları gereken nitelikleri de ortaya koymuştur. Bunu da etkili bir öğretim faaliyetinin, tüm yönleriyle bir bütün olduğu ve birbirinden ayıramayacağı mottosuyla eserin temasına başarıyla işlemiştir.

Sürekli değişen şartlar içerisinde özellikle teknolojik gelişmelere yönelmenin önemine ve sevgi temelli bir yaklaşım olmadan Kur'an öğretimi faaliyetinin başarıya ulaşamayacağına vurgu yapılması da eseri verimli kılan başlıca unsurlar olarak görülmektedir.

Netice olarak "Kur'an-ı Kerim Öğretimi: Temel İlkeler Yeni Yöntem ve Teknikler" isimli eserden uzun yıllar süren büyük bir çabanın ve birikimin ürünü olması hasebiyle Kur'an-ı Kerim öğretimi faaliyetinin uygulandığı okullarda ve kurumlarda istifade edilmeli, bu bağlamda çalışma, özellikle İmam Hatip okullarında Kur'an öğretimi alanında yaşanan sorunların çözümü için kullanılmalıdır.

📖 Etik Beyan / Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. / It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.

👤 Yazar(lar) / Author(s): Ünal Kılıçarslan.

🏛️ Finansman / Funding: Yazar(lar), bu araştırmayı desteklemek için herhangi bir dış fon almadıklarını kabul eder(ler). / The authors acknowledge that they received no external funding in support of this research.